

Codi: 104701

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA

Matèria: HISTÒRIA

Curs: PRIMER

Semestre: PRIMER

Equip docent: Sebastià Duatis, Sílvia Puig & Sílvia Rosés

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 75h

Hores autònomes: 75h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de formació bàsica i de metodologia històrica-teòrica, entenent la història i la noció genealògica com un dispositiu amb els seus mètodes i conceptes propis. L'objectiu general de la matèria és comprendre l'articulació entre processos històrics de l'era contemporània amb pràctiques i objectes culturals de les arts i els dissenys dels segles XIX-XX. En les tres assignatures que componen la matèria, s'abordaran coneixements històrics i conceptuals de les arts i els dissenys; es potenciaran les eines conceptuals, historiogràfiques i discursives perquè l'estudiant sàpiga explorar, trobar, llegir i comprendre els fenòmens culturals de l'època contemporània; es promourà la seva capacitat de treball col·lectiu en els processos de discussió a l'aula; se l'introduirà en els fonaments de la recerca i en l'ús adequat de fonts documentals.

Assignatures de la matèria:

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT

HISTÒRIA: GUERRES I POSTGUERRES

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT.

Aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures teòrico-històriques dels dos primers cursos del Grau que tenen per objectiu acompanyar a l'estudiant en un procés d'obertura de coneixements així com de primers interrogants i re-plantejaments mitjançant l'estudi de genealogies històriques de les arts i el disseny.

Des de la necessitat crítica del present, *Història: revolucions i mercat* planteja una aproximació, estudi i reflexió al voltant dels àmbits de l'objecte, l'espai i la imatge en les seves profundes transformacions del segle XIX i principis del XX, en el marc de la revolució industrial, l'emergència de la societat de masses i la maduresa del camp autònom de l'art. L'assignatura planteja una lectura relacional entre aquests tres àmbits i el context polític, social, cultural i tecnològic en el qual emergeixen i són desenvolupats.

Per tal d'aconseguir-ho, l'assignatura parteix d'un coneixement base o mapa del període que l'estudiant portarà adquirit o ho farà en les primeres sessions per, acte seguit, poder aprofundir al llarg del curs en problemes concrets i localitzats, a partir de tres seminaris: 1) Objecte i Espai 2) Imatge gràfica 3) Arts plàstiques, fotografia i cinema.

OBJECTIUS

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius en competències actitudinals, metodològiques i instrumentals són: propiciar una actitud activa, curiosa i crítica envers el món i el context que envolta l'estudiant, no només el present sinó les relacions d'aquest amb el passat i les diferents manifestacions culturals; enfortir la capacitat de treball i l'autonomia de l'estudiant en el procés d'aprenentatge. És a dir, treballar amb un/a estudiant que sap qüestionar la realitat que li ve donada i que construeix el seu univers propi d'interessos; l'adquisició d'unes primeres eines per a la recerca autònoma i per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic. Per acabar, potenciar la reflexió personal i propiciar que el treball dels alumnes com a artistes o dissenyadors sigui més ric, profund i fonamentat.

Pel que fa a objectius específics del contingut de l'assignatura, aquests són: introduir-se en el coneixement crític i relacional dels fenòmens artístics, tecnològics-visuais i del disseny que es van produir durant el segle XIX i principis del segle XX; comprendre les circumstàncies històriques, socials i de vegades econòmiques que fan possible l'existència d'una determinada forma artística; aplicar una metodologia d'anàlisi dels diferents aspectes conceptuals, ideològics i/o filosòfics, així com tècnics-estètics, que diferencien les tendències; propiciar la capacitat crítica de l'alumne davant del conjunt dels moviments i fenòmens del període.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com a factor clau per traçar línies de futur.

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENTATGE

RA1 (E01.1). Analitzar la dimensió històrica i contextual de les arts i els dissenys.

RA2 (E01.2). Distingir la dimensió històrica i dialèctica del present en relació al passat i al futur.

RA3 (E02.3). Aplicar fonaments bàsics de l'anàlisi i la interpretació històrica, tècnica i cultural d'imatges, objectes i espais.

RA4 (E02.4). Detectar i assenyalar dubtes en la comprensió de conceptes i arguments de textos de caràcter historiogràfic.

RA5 (E02.5). Demostrar responsabilitat en l'ús de la informació evitant el plagi.

RA6 (E02.6). Identificar les genealogies i metodologies històriques i conceptuals de les arts i els dissenys de la Modernitat.

RA7 (E03.7). Llegir textos històrics, historiogràfics i de les ciències socials d'una certa complexitat.

RA8 (E03.8). Apreciar les aportacions dels docents i dels companys en els processos de discussió a l'aula al voltant de casos d'estudi i textos historiogràfics.

RA9 (E03.9). Demostrar autoexigència en la comunicació i presentació de treballs amb la correcció ortogràfica i l'adequació formal d'aquests.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

L'assignatura s'articularà a partir de 3 seminaris de 4 setmanes de durada (12 setmanes en total) que al final de curs l'alumne haurà de sintetitzar i encaixar amb la seva pròpia recerca.

Seminari A: OBJECTE I ESPAI

1. Mirada idealitzada i nostàlgica cap el passat i l'exotisme:
Neoclassicisme, Historicisme, Eclecticisme, Neogòtic i el "capritx".

2. Aposta cap el futur i "el progrés":

El ferro i la màquina de vapor. Industrialització i creixement vertiginós de les ciutats. L'arquitectura del ferro. Els gratacels i l'escola de Chicago.

3. Reforma social i artesania:

els gremis i l'artesania contra la industrialització i el capitalisme galopant. Les Arts and Crafts.

4. Un art nou per una vida nova.

Modernisme i Art Nouveau i la nova burgesia industrial. Artesania i noves tecnologies. Escola de Glasgow. Secesió i Wiener Werkstätte.

5. Crisis i reacció cap a la modernitat.

El ornamento es delitto; Adolf Loos. Deutsche Werkbund.

Seminari B: IMATGE GRÀFICA

1. El camí vers la democratització:

La imatge seriada. Evolució de les tècniques de reproducció. Xil·lografia, tipografia, calcografia i litografia.

2. La il·lustració:

De la imatgeria popular al col·leccionisme d'estampes. El llibre il·lustrat, les revistes i la premsa. La imatge científicotècnica. La caricatura i el còmic.

3. La comunicació visual al canvi de segle:

Signes, símbols, rètols, marques, embalatges i publicitat. La irrupció del cartellisme. De Chéret a l'Art Nouveau.

4. Del cartellisme d'autor als inicis de la comunicació visual:

La Secesió vienesa i el sacht plakat. La imatge del canvi social, entre el socialisme utòpic i el sufragisme. Les primeres avantguardes. De la imatge expressionista al "collage", els caligrames i les "parole in libertà".

Seminari C: Arts plàstiques, fotografia i cinema

1. Del canon acadèmic a la subjectivitat de l'artista:

Del sistema acadèmic de les arts al sistema marxant-crític. L'emergència de l'«art modern»: subjectivitat, innovació i autonomia plàstica. La consciència de ruptura i les paradoxes d'allò modern: l'actitud avantguardista.

2. Entre naturalisme, ciència i socialisme utòpic. L'emergència dels múltiples conceptes de «fotografia» dins d'una genealogia de tecnologies de la imatge (vistes òptiques, llanterna màgica, màquines automàtiques de dibuixar, etc.)

3. Les tensions entre la instància documental i les possibilitats creatives de la fotografia. Fotografia, coneixement i arxiu. El pictorialisme i altres pràctiques fotogràfiques «artístiques». L'entrecruament de la fotografia amb els primers grups d'avantguardes.

4. L'ideal Frankenstein: l'emergència dels múltiples conceptes de «cinema». Les concepcions dels germans Lumière i Thomas Edison. Les interrelacions del cinema amb altres llenguatges: pintura, arts escèniques, fotografia. El cas de l'escola de Brighton. Els primers films animats: J. Stuart Blackton i Winsor McCay.

Resultats d'aprenentatge (RA):

RA.1, 2, 3, 4, 6, 8.

METODOLOGIA

L'assignatura s'organitza al voltant de tres seminaris i cada seminari està format per quatre sessions. Els tres seminaris s'imparteixen de manera rotativa pels diferents grups-classe. Les sessions plantejaran qüestions històriques, teòriques i conceptuals de les arts i els dissenys del tombant del segle XIX i principis del segle XX tot combinant explicacions per part de l'equip docent amb diferents exercicis a l'aula on el rol de l'alumne pren una importància cabdal: anàlisi d'objectes, espais i imatges; debats; petits exercicis de recerca, etc.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 52,5h (35%)

Hores activitats supervisades: 15h (10%)

Hores aprenentatge autònom: 75h (50%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Cada docent plantejarà una sèrie de problemes de caràcter històric, teòric i conceptual relatiu a l'objecte d'estudi del seu seminari. En aquesta part, el docent abordarà qüestions amb explicacions i suport audiovisual, a la vegada que generarà preguntes al grup-classe amb què qüestionar o intentar resoldre alguns dels dilemes plantejats.

Resultats d'aprenentatge: RA.1, 2, 3, 4, 6, 8.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller. Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Cada seminari planteja un seguit de treballs tant destinats a madurar qüestions d'història i teoria de les arts i el disseny com de caràcter instrumental. Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan, normalment, a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Resultats d'aprenentatge: RA 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: Part dels treballs que s'engegaran a l'aula tindran una continuïtat en l'espai de treball autònom dels alumnes. Aquests hauran de llegir textos, buscar informació i treballar amb material (textual i visual) d'elaboració pròpia.

Resultats d'aprenentatge: RA 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Els seminaris avaluaran la feina feta a partir dels exercicis treballats tant a l'aula com en les hores autònomes. Igualment, es farà una prova avaluativa final amb què posar en joc, de forma creuada i madura, els diferents coneixements en contingut i eines treballats a cada seminari.

Resultats d'aprenentatge: RA 1, 2, 3, 5, 6, 9.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

L'avaluació serà contínua i tindrà en compte tot el procés de treball i aprenentatge de l'estudiant mitjançant els treballs diaris a l'aula així com les tasques a fer i els projectes de recerca en hores autònomes. Tots els treballs que no siguin entregats durant el procés, en les dates indicades, no podran ser avaluats. Igualment, en cas que l'estudiant tingui algun tipus de complicació personal, laboral o acadèmica que l'impedeixi seguir el decurs de l'assignatura ho haurà de comunicar als professors o, en detriment, al seu tutor, per tal de poder trobar una solució a temps. En cap cas s'acceptaran justificacions o peticions de flexibilitat a final de curs.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació contínua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)

Avaluació contínua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (60%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

1. Activitats i problemes a resoldre en els 3 seminaris (lectures, exercicis de recerca, etc.)

Total: 75% (25% per seminari).

Resultats d'aprenentatge: RA 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

2. Exercici avaluatiu final transdisciplinar

Total: 25%

Resultats d'aprenentatge: RA 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9.

RECUPERACIÓ

Criteris per poder optar a les proves de recuperació del mes de juliol:

1. Tenir una nota final de l'assignatura d'entre 4,00 i 4,99 (queda exclosa la voluntat de pujar nota)

2. Haver entregat el 100% dels exercicis i dels treballs durant el període lectiu i avaluatiu de l'assignatura

3. Haver assistit a l'assignatura en un 75%

BIBLIOGRAFIA

- ARGAN, G. C. El arte moderno 1770-1970. Madrid: Akal, 1991.
- BAYLEY, S. Guía Conran de Diseño, Madrid: Alianza, 1992.
- BAJAC, Q. La invención de la fotografía: La imagen revelada. Barcelona: Blume, 2012.
- BATCHEN, G. Arder en deseos. Barcelona: Gustavo Gili, 2004.
- BOZAL, V. El siglo de los caricaturistas. Madrid: Historia 16, 1989.
- BURCH, N. El tragaluz del infinito. Madrid: Cátedra, 2008.
- CAMPI, I. Iniciació a la història del disseny industrial. Barcelona: Edicions 62 - Massana, 1987.
- La idea y la materia. Vol 1. El diseño de producto en sus orígenes. Barcelona: Gustavo Gili, 2007.
- CARRETE, J. Gravado y creación gráfica. Madrid: Historia 16, 1989.
- CRARY J. Las técnicas del observador. Visión y modernidad en el siglo XIX. Murcia: Cendea, 2008.
- DE FUSCO, R. Historia de la arquitectura contemporánea. Madrid: Celeste, 1994.
- FRAMPTON, K. Historia crítica de la arquitectura moderna. Barcelona: Gustavo Gili, (10a ed.), 2000.
- HESKETT, J. Breve historia del diseño industrial. Barcelona: Ed. del Serbal, 1985.
- HOLLIS, R. El diseño gráfico. Una historia abreviada. Barcelona: Destino, 2000.
- MEGGS, Ph., PURVIS, A.W. Historia del diseño gráfico. Barcelona: RM Verlag, (4a ed.), 2009.
- PEVSNER, N. Los orígenes de la arquitectura moderna y el diseño. Barcelona: Destino, 1992.
- RAMIREZ, J.A. Medios de masas e historia del arte. Madrid: Cátedra, 1988.
- Historia del arte, 4: El mundo contemporáneo. Madrid: Alianza, 2005.
- SATUÉ, E. El diseño gráfico. Desde los orígenes hasta nuestros días. Madrid: Alianza, 1999.
- SOUGEZ, M.L. et al. Historia General de la fotografía. Madrid: Catedra, 2007.
- STELZER, O. Arte y fotografía. Contactos, influencias y efectos. Barcelona: Gustavo Gili, 1981.

Fonts i documents:

- CALVO SERRALLER F. (ed.). Fuentes y documentos para la historia del arte. Ilustración y romanticismo. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.
- CHIP, H.B. (ed.). Teorías del arte contemporáneo. Fuentes artísticas y opiniones críticas. Madrid: Akal, 1995.
- CIRLOT, L. (ed.). Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos. Barcelona: Labor, 1995.
- FREIXA, M. (ed.). Fuentes y documentos para la historia del arte. Las vanguardias del s.XIX. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.
- GONZÁLEZ GARCÍA, A. et al. (ed.). Escritos de arte de vanguardia. 199/1945. Madrid: Akal, 1999.

PROGRAMACIÓ

Relació de grups classe amb els seminaris:

Grup 1.1:

- Seminari A: Del 28/9 al 26/10
Seminari B: Del 10/11 al 30/11
Seminari C: Del 14/12 al 18/1

Sessió 1

INICI: Tots els grups junts. Activitat conjunta d'introducció al voltant de les arts i el disseny del tombant del segle XIX i principis del s. XX. Presentació de l'assignatura.

Grup 1.2:

- Seminari B: Del 28/9 al 26/10
Seminari C: Del 10/11 al 30/11
Seminari A: Del 14/12 al 18/1

Sessió 2-15

Desenvolupament dels seminaris per grups.

Sessió 16

FINAL: Tancament seminaris. Prova d'avaluació final.

Grup 1.3:

- Seminari C: Del 28/9 al 26/10
Seminari A: Del 10/11 al 30/11
Seminari B: Del 14/12 al 18/1

Sessió 17

JUNTA D'AVALUACIÓ DOCENT PER CURSOS (no lectiu)

Sessió 18

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.